

Ansökan om forskningssamverkan i Medborgarpanelen

1 Projekttitel

Ange projektets titel.

2 Ansvarig forskare

Ange namn, institution och e-postadress.

2.1 Övriga projektmedlemmar

Ange namn, institution och e-postadress till eventuella ytterligare medlemmar i projektet.

3 Projektbeskrivning

En kort presentation av forskningsprojektet och hur Medborgarpanelen kommer att användas. Ange nyckel-referenser till studien samt om studien är en replikering av tidigare studier eller ej.

3.1 Syfte

Beskriv kortfattat projektets huvudsakliga syfte.

3.2 Hypoteser eller forskningsfrågor

Ange projektets huvudsakliga hypoteser och/eller forskningsfrågor.

4 Forskningsdesign

Beskriv studiens design, till exempel om studien har ett experimentupplägg, är en tvärsnittsstudie, paneldatainsamling eller något annat.

5 Enkätfrågor (bifogas separat)

Bifoga enkätfrågorna i den ordning ni vill att de ställs och ange tydligt för varje variabel om den fungerar som beroende eller oberoende variabel. Ange om frågorna är hämtade från en tidigare studie och inte får modifieras, bifoga i så fall gärna originalversion. Frågorna bör infogas i ett kopierbart format. Undvik skärmdklipp på tidigare frågor, punktlister och överflödiga formatering.

5.1 Bakgrundsvariabler

Lista alla bakgrundsvariabler som behövs för studien.

Observera att etikprövning måste genomföras om känsliga personuppgifter önskas hängas på från Medborgarpanelens databas med insamlade bakgrundsvariabler (se punkt 8 nedan).

6 Urval

Beskriv vilken typ av urval (sannolikhetsurval eller icke-sannolikhetsurval), om urvalet ska stratifieras och hur stort antal svar som krävs för de analyser ni planerar att göra. Notera att sannolikhetsurval och stratifierade urval är mer kostsamma.

7 Tidsplan för projektet och planerade publikationer

Ange om det finns viktiga datum som vi behöver förhålla oss till. Ta hänsyn till tidsåtgången för etikprövning om en sådan krävs.

8 Etikprövning

Forskare anställda vid svenska universitet ska etikpröva sin forskningsstudie om studien ämnar behandla känsliga personuppgifter. Exempel på känsliga personuppgifter är uppgifter om partival, partivalsintention, ideologisk position (vänster, höger, liberal, konservativ osv.), självskattad hälsa, etnicitet, etc. (icke uttömmande lista). Observera att etikprövning också måste genomföras om känsliga personuppgifter används för att välja ut respondenter till studien eller om känsliga personuppgifter önskas hängas på från Medborgarpanelens databas med insamlade bakgrundsvariabler. Utöver känsliga personuppgifter kan det finnas andra anledningar till att etikprövning behövs. För mer information om etikprövning konsultera Etikprövningsmyndigheten eller dataskyddsombudet i din organisation. Data kan inte börja samlas in via Medborgarpanelen om en etikansökan behöver göras men inte är godkänd. Medborgarpanelen hjälper gärna till med texter kring hur data samlas in och hanteras.

Har du redan eller kommer du att behöva etikpröva din studie?

9 Datafilformat

Ange vilket format ni önskar få datamängden i, t ex Stata, SPSS eller .csv.

Underlag skickas till samverkan@medborgarpanelen.gu.se

Procedur för samarbete med Medborgarpanelen

1. **Kontakt för kostnadsuppskattning vid behov** – SOM-institutet lämnar kostnadsuppskattning för forskningssamverkan.
2. **Ansökan inkommer och granskas** – ansökan om forskningssamverkan inkommer och granskas av SOM-institutet. Preliminärt besked om samverkan lämnas.
3. **Etikprövning** – om studien innehåller känsliga personuppgifter behöver etikprövning genomföras av ansvarig forskare för ansökan. SOM-institutet kan bistå med formuleringar i ansökan som gäller datainsamlingen, men du som forskare är huvudansvarig för ansökan till Etikprövningsmyndigheten.
4. **Avtal** – preciserad överenskommelse om kostnad, upplägg och tidsplan.
5. **Enkätprogrammering** – en preliminär version av enkäten testas och valideras av SOM-institutet.
6. **Revidering** – SOM-institutet diskuterar eventuella revideringar som uppkommit under testning av enkäten med ansvarig forskare för ansökan.
7. **Enkäten fastställs** – den slutgiltiga versionen av enkäten fastställs och inga fler ändringar görs.
8. **Fältstart** – undersökningen skickas ut till det tilldelade urvalet.
9. **Fältstopp** – enkäten stängs och datainsamlingen avslutas.
10. **Bearbetning** – insamlade data valideras, teknisk rapport och kodbok framställs.
11. **Dataleverans** – den bearbetade datafilen skickas via en krypterad fildelningstjänst till ansvarig forskare.
12. **Datavalidering** – inom tre månader efter leverans av datamängd ombeds ansvarig forskare att kontrollera datafilen och inkomma med eventuella synpunkter. Efter denna tid har Medborgarpanelen inte längre möjlighet att göra ändringar eller tillägg i datafilen.
13. **Återkoppling** – alla forskningsprojekt som samlar in data genom Medborgarpanelen ombeds inom sex månader efter dataleverans inkomma med en kort populärvetenskaplig sammanställning av de huvudsakliga forskningsresultaten. Syftet är dels att dokumentera alla forskningsprojekt som deltagit i Medborgarpanelen, dels att använda rapporterna som återkoppling till respondenterna.

Juridisk vägledning för hantering av data från Medborgarpanelen

1. Alla relevanta delar i Vetenskapsrådets skrift *God forskningssed* (2024)¹ bör följas.
2. Medborgarpanelens data hanteras inom ramen för myndighetsutövning vid universitet och därför skall Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) alltid beaktas. Specifikt, data från Medborgarpanelen betraktas i förekommande fall som personuppgifter – antingen som pseudonymiserade personuppgifter eller där det finns en teoretisk möjlighet för bakåtidentifiering av enskilda individer genom att kombinera flera indirekta personuppgifter. I kombination med personuppgift av extra skyddsvärde, så kallade känsliga personuppgifter (till exempel, hälsa, sexuell läggning, politisk tillhörighet), är det hög sannolikhet att sekretess bedöms föreligga. Det innebär att delning av data till obehörig betraktas som röjande av personuppgift enligt OSL. Till sådan obehörig delning räknas bland annat publicering av datafiler på OSF, lagring av data i en amerikansk molnlagringstjänst eller dela ut datafiler till studenter och kollegor – i synnerhet om sådan delning sker via öppna nätverk såsom e-post. Det kommer därför an på den delande myndigheten (inklusive forskare vid svenska lärosäten) att göra en sekretessprövning. Om sekretess gäller får uppgifterna i regel inte lämnas ut, även om behandling eller överföring i övrigt skulle vara förenlig med GDPR. Sekretessprövningen ska därför som regel göras före bedömningar av tredjelandsöverföring enligt GDPR.
3. Data från Medborgarpanelen betraktas i förekommande fall som pseudonymiserade personuppgifter, eftersom SOM-institutet har en kodnyckel som medger att data kan kopplas till enskilda individer (se artikel 4.5 i Dataskyddsförordningen GDPR). Det innebär att hantering av data från Medborgarpanelen inbegriper behandling av personuppgifter, i vissa fall också känsliga personuppgifter (se artikel 4 respektive 9 i GDPR).
4. Data från Medborgarpanelen skall behandlas i enlighet med artikel 5 i GDPR, vilket innebär att personuppgifterna endast får behandlas för de särskilda, uttryckligt angivna och berättigade forskningsändamålen – vilka anges vid ansökan om samverkan till Medborgarpanelen. Vidarebehandling för andra syften kan prövas av forskningshuvudman enligt kompatibilitetsprincipen, se artikel 6.4 i GDPR.
5. Data från Medborgarpanelen levereras till ansvarig forskare eller annan behörig person enligt behörighetslistan som fylls i vid ansökan om samverkan. Vidare delning eller överlämning av data till obehörig kan innebära obehörig åtkomst alternativt obehörigt röjande av personuppgift och klassas i regel som en personuppgiftsincident som bör anmälas till Dataskyddsombud och/eller Integritetsskyddsmyndigheten (IMY). Till ”obehörig” ovan räknas fysisk eller juridisk person som inte uttryckligen har godkänts av personuppgiftsansvarig för att behandla personuppgifterna för det angivna forskningsändamålet (punkt 3). Se artikel 4.9 & 10 i GDPR. Delning av personuppgift inom EU/EES kan emellertid vara möjlig om principerna för GDPR som helhet följs. Beakta i synnerhet rättslig grund, syfte samt uppgift- och lagringsminimering. Vidare tillkommer eventuellt en plikt om att informera de registrerade om att personuppgifterna delas med ny personuppgiftsansvarig (artikel 13.3, 14.4 i GDPR), alternativt ett personuppgiftsbiträdesavtal (artikel 28 i GDPR) samt motsvarande avtal om till exempel forskningssamarbete.

¹ <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>

6. Vid överföring av data från Medborgarpanelen till tredje land (utanför EU/EES) gäller i synnerhet att personuppgiftsbehandlingen måste ha stöd av artikel 5 i GDPR för att vara tillåten. Det innebär i praktiken att antingen 1) EU-kommissionen har beslutat huruvida ett specifikt land utanför EU/EES har en adekvat skyddsnivå, eller 2) andra lämpliga skyddsåtgärder och tekniska rutiner tillgodoses, vilket måste anses som extra viktigt efter att NIS2-direktiven i form av Cybersäkerhetslagen (2025:1506) trätt i kraft. För forskningsändamål är USA ett betydande sådant tredje land varvid ansvarig forskare först och främst bör kontrollera om mottagande part inom USA har anslutit sig till regelverket EU-U.S Data Privacy Framework². I annat fall kommer det an på den myndighet som önskar överföra data att upprätta motsvarande standardavtalsklausuler (SCC) med mottagande part. Se Europeiska dataskyddsstyrelsens (EDPM) rekommendationer³ för ytterligare vägledning.
7. Enligt artikel 32 i GDPR skall parter tillgodose en erforderlig teknisk skyddsnivå i relation till den bedömda risken med personuppgiftsbehandlingen. Pseudonymiserade data från Medborgarpanelen levereras till ansvarig forskare eller annan behörig person via en krypterad fildelningstjänst (Nextcloud). Data bör därför behandlas av ansvarig forskare eller annan behörig på en arbetsstation med kryptering och får inte under några som helst omständigheter distribueras via öppna nät (till exempel e-post), inte heller för att skickas mellan enskilda behöriga användare.

² <https://www.dataprivacyframework.gov/list>

³ https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/recommendations/recommendations-012020-measures-supplement-transfer_sv